

ARCHEOLOGIENOTA WAUWERINGEN:	4
VERSLAG VAN RESULTATEN	4
A. ALGEMEEN	4
1 KADER VAN DE GEPLANDE WERKEN	4
2 ONDERZOEKSOPDRACHT	7
3 WERKWIJZE	7
B. LANDINRICHTINGSPLAN WAUWERINGEN	8
1 RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK	8
1.1 BESCHRIJVEND GEDEELTE	8
1.1.1 Administratieve gegevens	8
1.1.2 Archeologische voorkennis.....	8
1.1.3 Beschrijving van de geplande vergunningsplichtige werken.....	8
1.1.3.1 Aanleg wandelverbinding (A)	11
1.1.3.2 Aanleg parking (B)	12
1.1.3.3 Verbreding molenbeek (C)	13
1.2 ASSESSMENTRAPPORT	13
1.2.1 Beschrijving van de landschappelijke ligging.....	13
1.2.2 Beschrijving van de pedologie en topografie	14
1.2.3 Historische beschrijving.....	16
1.2.5 Datering en interpretatie	19
1.2.6 Inschatting potentieel tot kennisvermeerdering	19
1.2.7 Kader exploitatie potentieel tot kennisvermeerdering.....	20
1.2.8 Samenvatting voor een niet-gespecialiseerd publiek	20
1.2.9 Samenvatting voor een gespecialiseerd publiek.....	20
BIBLIOGRAFIE & BRONNEN	21
BIJLAGEN	21

ARCHEOLOGIENOTA WAUWERINGEN: VERSLAG VAN RESULTATEN

A. ALGEMEEN

1 KADER VAN DE GEPLANDE WERKEN

Het landinrichtingsplan (LIP) Molenbeekvallei is een LIP ter uitvoering van het landinrichtingsproject Land van Teirlinck. Het LIP Molenbeekvallei is goedgekeurd door bevoegde minister van leefmilieu op 7 april 2017.

Dit plan werd opgemaakt onder begeleiding van de planbegeleidingsgroep met als leden vertegenwoordigers van Vlaamse overheden (waaronder ook Onroerend Erfgoed), gemeentes Beersel en Linkebeek, POM Vlaams-Brabant, provincie Vlaams-Brabant, Regionaal Landschap Zenne en Pajottenland, Natuurpunt, Vereniging voor Bos in Vlaanderen, Boerenbond en Brussels Instituut voor Milieubeheer.

Het landinrichtingsplan waarvoor de bouwvergunning wordt aangevraagd is, conform de regelgeving landinrichting, reeds onderworpen aan een adviesprocedure in de betrokken gemeente in de periode september-november 2015.

Deze archeologienota beschrijft de maatregelen uit het dossier Wauweringen die vergunningsplichtig zijn. Ter verduidelijking zijn alle maatregelen op kaarten en plannen weergegeven.

Meer informatie over het project is terug te vinden op <https://www.vlm.be/nl/projecten/vlm-projecten/vlaamserand/lopendeprojecten/beersel/Paginas/Molenbeekvallei.aspx>

Fig. 1: Situering van het projectgebied op topografische kaart 1/10.000 kleur (Bron: VLM + AIV)

Van de bron van de Molenbeek tot de monding in de Zenne kan een samenhangende aanpak de wateroverlast in het gebied reduceren via buffering en vertraagde afvoer en herinrichting van de vallei voor overstroombare gebieden.

De Molenbeekvallei vormt de landschappelijke verbinding tussen het Zoniënwoud en de vallei van de Zenne. De vallei en de beek worden opnieuw voelbaar gemaakt en nieuwe vergezichten versterken ze als drager van het landschap. Paden langs en dwars op de beek moeten zorgen voor kwalitatieve verbindingen voor fietsers en wandelaars.

In dit LIP worden volgende maatregelen uitgevoerd:

- Wandelverbinding tussen Alsebergse Steenweg en de bestaande route langs de Molenbeek;
- Heraanleg van de parkeerzone;
- Plaatselijke verbreding van de Molenbeek;
- Inrichting van een groen rustpunt.

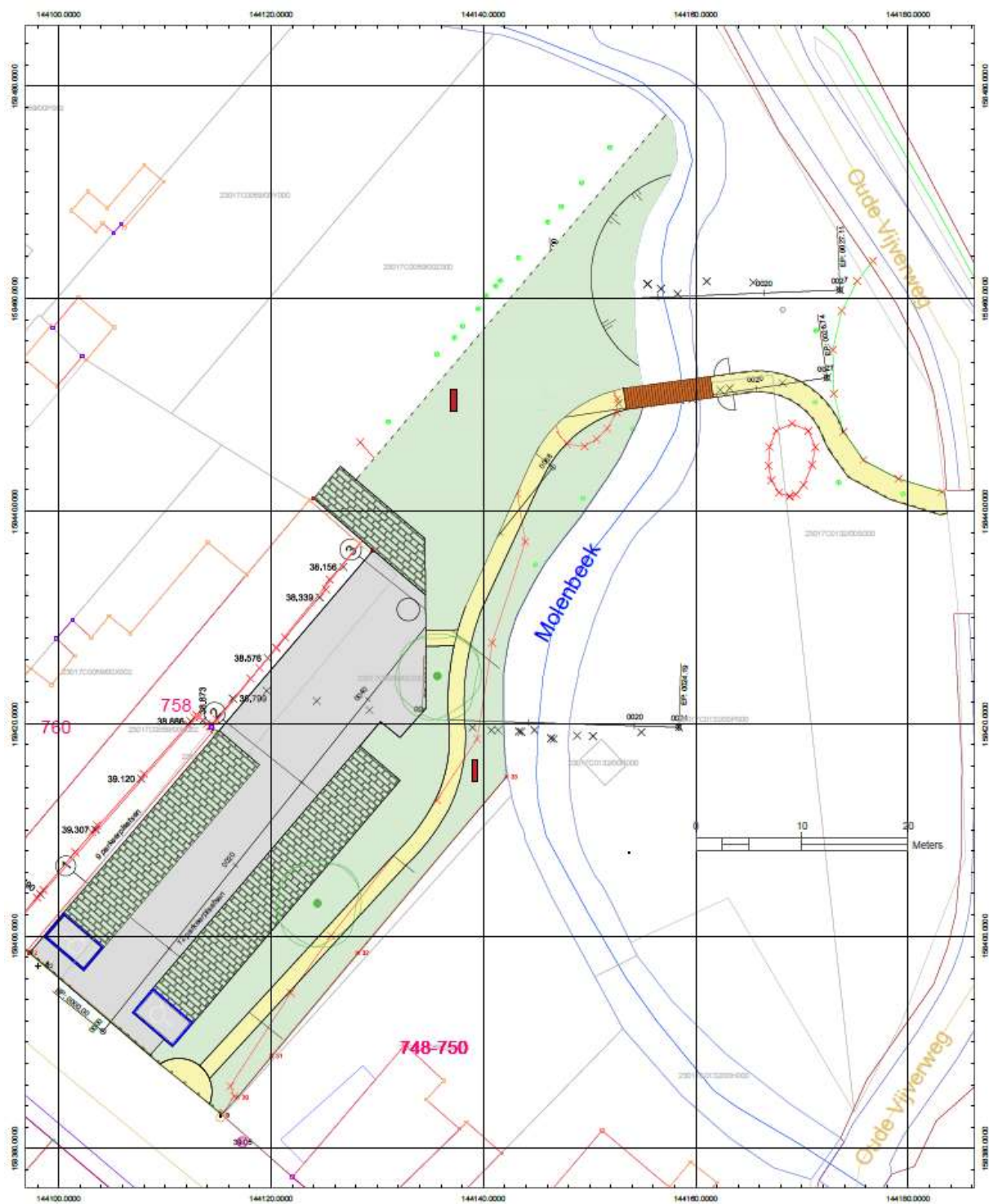

Fig. 2: Overzicht van alle maatregelen (Bron: VLM+AIV)

Voor een deel van deze werken is een omgevingsvergunning nodig. De som van de oppervlaktes van de percelen is groter dan 3.000 m² en de oppervlakte van de werken met ingreep in de bodem is net groter dan de drempelwaarde van 1.000 m². De opmaak van een archeologienota is dus verplicht.

2 ONDERZOEKSOPDRACHT

Het onderzoek heeft tot doel om op basis van bestaande bronnen informatie te verzamelen over de mogelijke aan- of afwezigheid van een archeologische site op het terrein, de karakteristieken en bewaringstoestand ervan, de relatie met het landschap, de waarde ervan en de wijze waarop met het terrein moet omgegaan worden bij de geplande bodemingrepen.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek van het terrein?
- Welke gebruiksevolutie kende het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Op basis van de bevindingen uit het bureauonderzoek werd het ontwerp van de maatregelen kritisch herbekeken. Er werd geoordeeld dat het in geen enkel geval noodzakelijk was een maatregel aan te passen. Gezien de aard en de beperkte omvang van de maatregelen werd meteen duidelijk dat er hier geen kenniswinst zal gerealiseerd kunnen worden. Daarmee is voldaan aan één van de voorwaarden om over te gaan tot de opmaak van een archeologienota met beperkte samenstelling.

3 WERKWIJZE

Voor het bureauonderzoek zijn alle gegevens samengebracht in een GIS-project, gebruik makend van softwarepakket Arcgis 10.4. De bodemkundige en geologische gegevens werden online opgezocht via www.dov.vlaanderen en de GIS-data via de WMS van LNE. Voor de locatie werd een stand van zaken opgemaakt met betrekking tot het gekende archeologisch erfgoed op basis van beschikbare publicaties en de CAI. Het historisch kaartmateriaal is georefereneerd geraadpleegd via de WMS van het Agentschap Informatie Vlaanderen (AIV) en/of het geoportaal van het agentschap Onroerend Erfgoed (AOE) om zo de historiek van het bodemgebruik van het onderzoeksgebied te reconstrueren. Ook werd de website www.Cartesius.be die grote hoeveelheid georefereneerd historisch kaartmateriaal en orthofoto's bevat, geraadpleegd.

Voor het opstellen van deze archeologienota werd geen bijkomend archiefonderzoek uitgevoerd omdat uit de analyse van het historische kaartmateriaal geen gegevens naar voor komen die dit noodzakelijk of zinvol maakt; er is voor het projectgebied duidelijk sprake van een landelijke situering met een lage bewoningsdensiteit.

Er werd geen bijkomend vooronderzoek op het terrein uitgevoerd. Er is voldoende informatie beschikbaar om de impact van de geplande werken te beoordelen. Bovendien is de impact van de werken heel beperkt en werd de zone in het verleden al verstoord door de aanleg van de parking en het verleggen van de Molenbeek.

B. LANDINRICHTINGSPLAN WAUWERINGEN

1 RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

1.1 BESCHRIJVEND GEDEELTE

1.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2017K318

Wettelijk depot: VLM

Erkend archeoloog: Karl Cordemans OE/ERK/Archeoloog/2015/00035

Locatie: Beersel thv Alsebergsesteenweg tussen huisnummers 750 en 760 (Bounding Box: punt 1: x=144097/y=158378; punt 2: x=144183/y=158478).

Kadastraal: Beersel, 3de afdeling, Dworp, sectie C, nummers 132S, 132P, 59D3, 59C3, 59Y2 en 59K2.

Zie kadastraal plan fig. 3.

Oppervlakte van het onderzoeksgebied: ca. 0,25 ha.

Topografische kaart zie fig. 10.

Datum onderzoek: oktober 2017

Termen: Bureauonderzoek

Verstoorde zones: Niet van toepassing

1.1.2 Archeologische voorkennis

Niet van toepassing

1.1.3 Beschrijving van de geplande vergunningsplichtige werken

Overzicht van de maatregelen:

- a. Wandelverbinding tussen steenweg en bestaande route langs de Molenbeek
- b. Heraanleg parkeerzone
- c. Plaatselijke verbreding Molenbeek
- d. Inrichting groen rustpunt

A. Wandelverbinding tussen steenweg en bestaande route langs de Molenbeek

Door inrichting van het perceel met een porfiersteenslagpad en een brug over de Molenbeek tot aan de Hanenbosweg kunnen wandelaars langsheen de Molenbeek (via Hanenbosweg) gebruik maken van het rustpunt (zie verder) of kan men een wandeling hier starten (zie parkeerzone).

Naast het recreatieve karakter van deze ingreep heeft dit ook tot bedoeling om een visuele link met de beek te herstellen vanop de Alsebergsesteenweg. In de huidige toestand is er slechts een beperkte zichtbaarheid tot aan de achterzijde van het perceel.

B. Heraanleg parkeerzone

Het terrein wordt nu gebruikt als parking door omwonenden en klanten van de naastgelegen winkel(tjes). Uit tellingen (100 tellingen uitgevoerd op alle uren in zowel week-weekend) blijkt dat er gemiddeld een tiental auto's staan met sommige nachten in het weekend meer dan 20 wagens. Aangezien dit gebruik niet kan verplaatst worden blijft de parkeerfunctie mogelijk voor 21 personenauto's en 2 wagens voor andersvaliden. De parking wordt vergroend door het gebruik van grasbetontegels op de parkeerplekken en op de doorgang naar het naastliggende perceel. De infiltratie wordt niet verhinderd door het gebruik van waterpasserende betonklinkers in de rijzone (in- en uitrit en toegang tot achterliggende garages). Op advies van de wegbeheerder AWW werd de toegang tot de parking beperkt tot 4m50 en wordt een afsluiting van in kastanjehout geplaatst tussen het voetpad en de parking om andere toegangen tot het terrein te vermijden.

C. Plaatselijke verbreding Molenbeek

Ten noorden van de brug wordt de linkeroever van de Molenbeek plaatselijk uitgegraven en verbreed en flauwer aangelegd zodat er een gradiënt ontstaat waarop verschillende soorten kunnen groeien.

D. Inrichting groen rustpunt

Achteraan het perceel wordt de groenzone behouden als bloemrijk grasland en toegankelijk gemaakt via het padje. Er worden banken geplaatst om wandelaars en bezoekers een rustplek te geven. Enkele boomstammen en eenvoudige houtsculpturen geven een speels element aan deze plek naast de beek. Het perceel wordt van het naastgelegen perceel gescheiden door een kastanjehouten afsluiting.

Onderstaande vergunningsplichtige werken hebben mogelijk een noemenswaardige impact op de bodem:

1. Aanleg wandelverbinding
2. Heraanleg parking
3. Verbreding Molenbeek

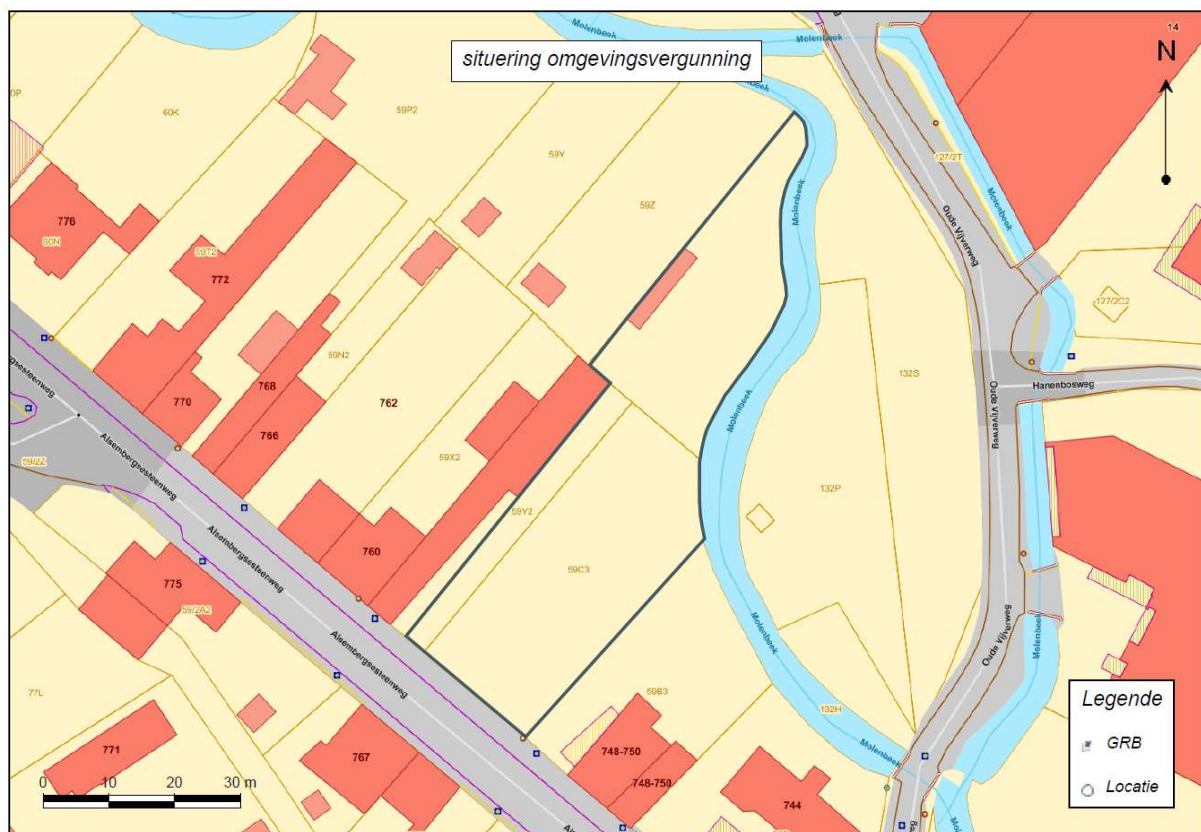

Fig. 3: Lokalisatie van projectgebied op GRB (Bron: VLM + AIV)

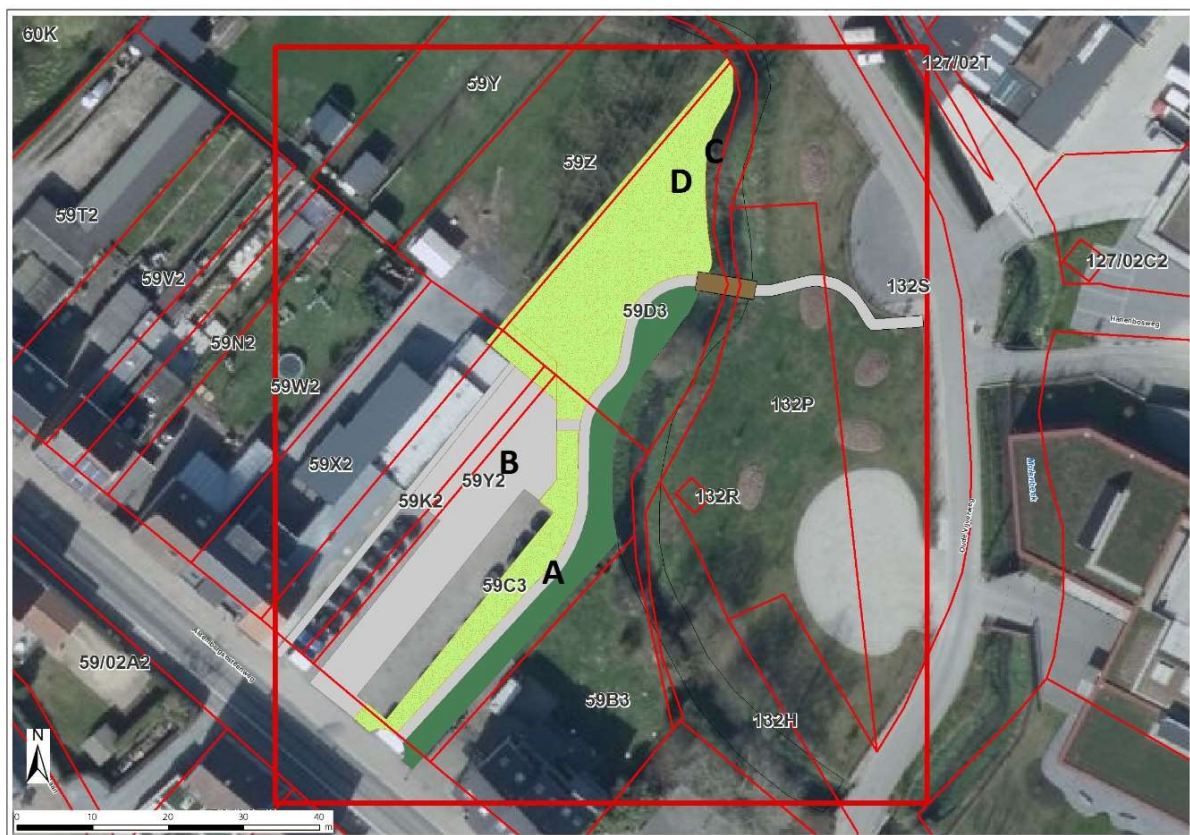

Fig. 4: Lokalisatie van de werkzaamheden (A-B-C-D) op de kadastrale kaart + orthofoto kleur 1/10.000 (Bron: VLM + AIV).

Fig. 5: Zicht op het projectgebied (Bron: Google Street View (beeld 09/2014))

1.1.3.1 Aanleg wandelverbinding (A)

Het porfiersteenslagpad start naast het voetpad aan de Alsebergsesteenweg met een kleine toegangszone via een plaatselijke verbreding van de verharding. Verder is het pad 1,5 m breed met een brede gras- en kruidenberm erlangs. De brug (10 x 2 m) over de Molenbeek sluit aan op een steenslagpad van 2 m breed dat wordt omzoomd met een kastanjarahm afsluiting. De diepte van de wegkoffer voor het steenslagpad is beperkt tot 15 cm. Het landhoofd voor het bruggetje gaat 22 cm diep.

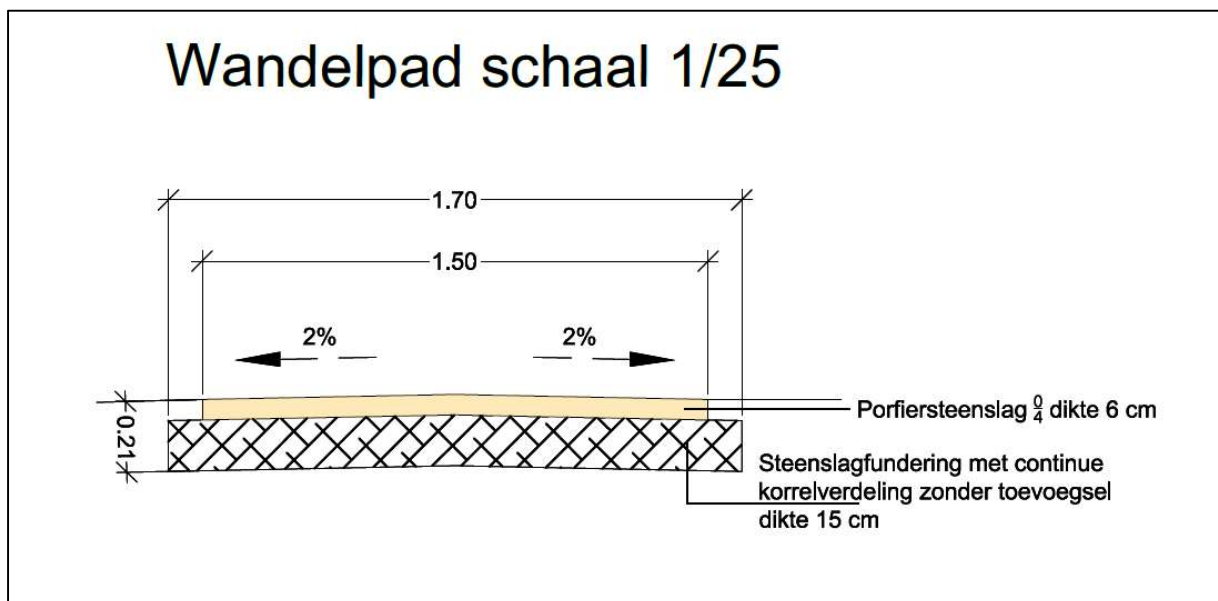

Fig. 6: Profieltekening van het steenslagpad (Bron: VLM)

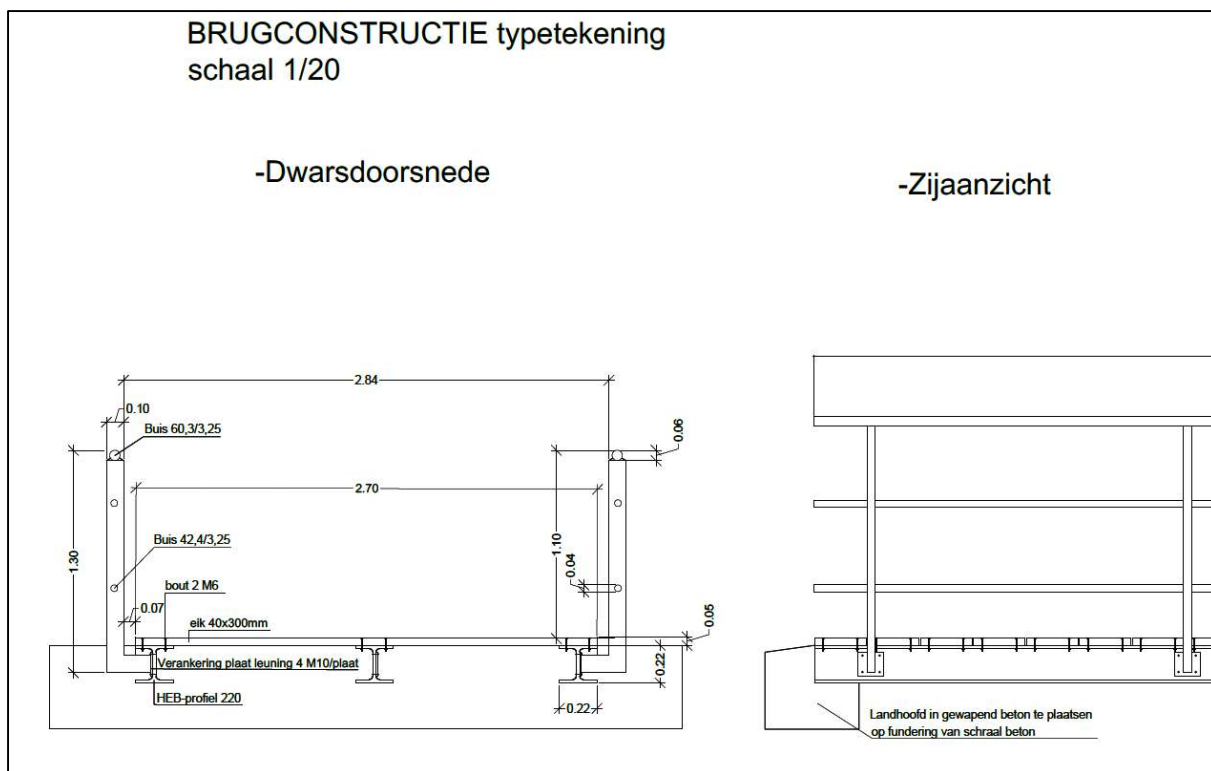

Fig. 7: Profieltekening van de brugconstructie (Bron: VLM)

1.1.3.2 Aanleg parking (B)

De bestaande parking wordt verwijderd en een nieuwe parking met 26 parkeerplaatsen wordt aangelegd. De parking wordt aangelegd in grasbetontegels op de parkeerplekken en op de doorgang naar het naastliggende perceel en waterpasserende betonklinkers aan de oprit. Voor de aanleg van de parking wordt er 50 cm diep gegraven. Dit komt overeen met de aanlegdiepte van de huidige parking.

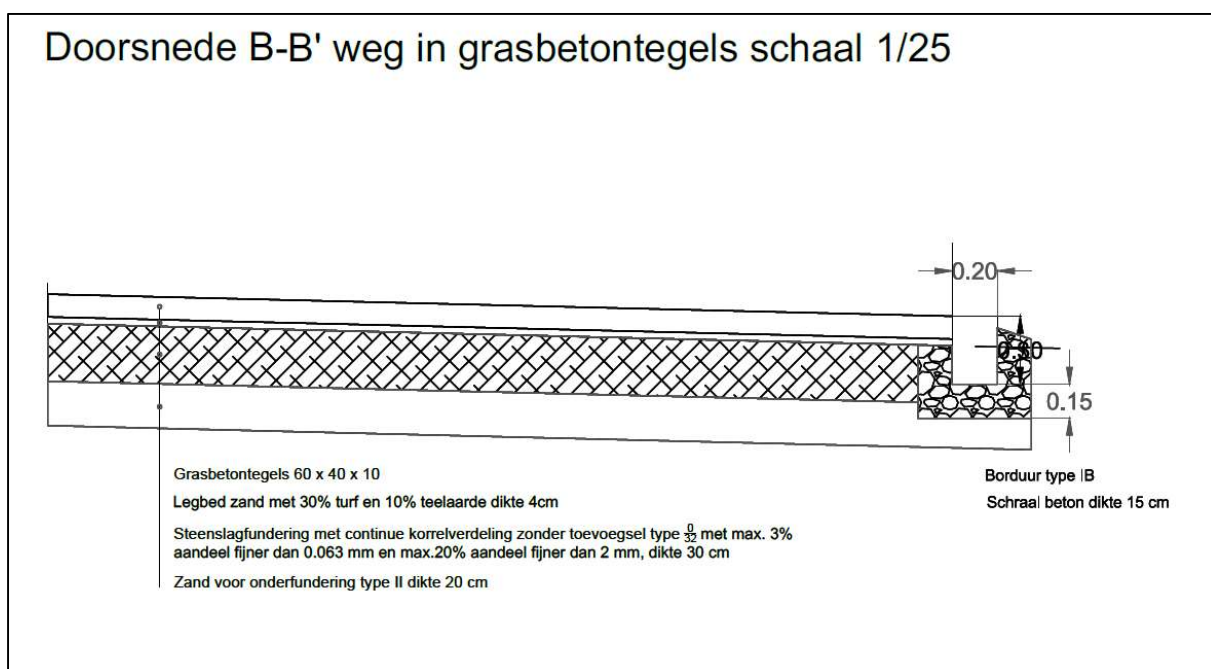

Fig. 8: Ontwerp parking (Bron: VLM)

1.1.3.3 Verbreding molenbeek (C)

Ten noorden van bruggetje wordt de westelijke oever van de Molenbeek over een lengte van 18 m licht afgegraven in functie van een hogere ecologische potentie. In totaal wordt hiervoor 55 m³ afgegraven.

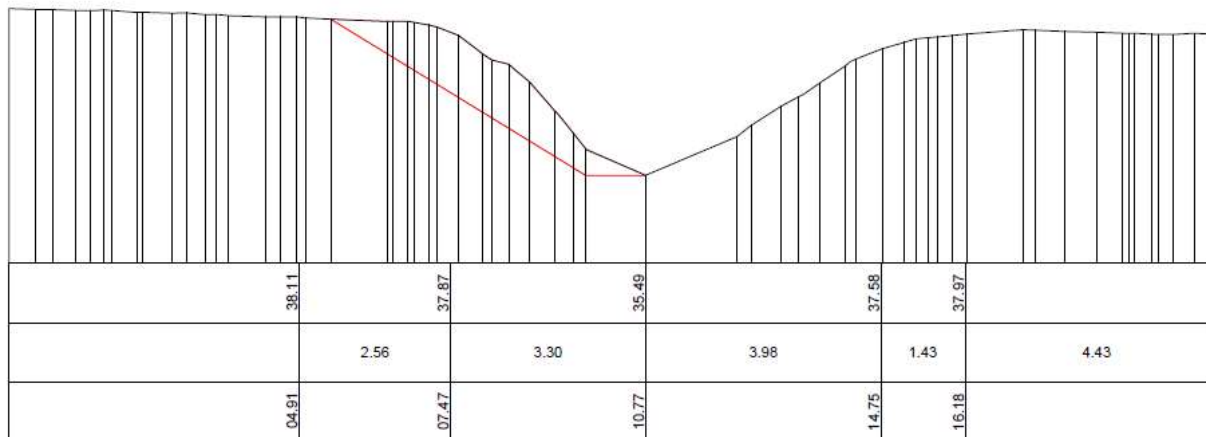

Fig. 9: Profiel van af te graven oeverzone Molenbeek (Bron: VLM)

1.2 ASSESSMENTRAPPORT

1.2.1 Beschrijving van de landschappelijke ligging

Het projectgebied is gelegen langsheen de drukke Alsebergsesteenweg en sluit aan op de vallei van de Molenbeek. De Molenbeekvallei staat haaks op de Zennevallei en situeert zich in het zuiden van de gemeente Beersel waar ze een duidelijke depressie aftekent in het heuvelachtige landschap. De valleistructuur is gesloten tot halfopen en vooral ter hoogte van Dworp dicht bebouwd. Bosfragmenten van alluviaal bos en talrijke kleine landschapselementen begeleiden de waterlopen en versterken de geborgenheid van het gesloten tot halfopen heuvellandschap.

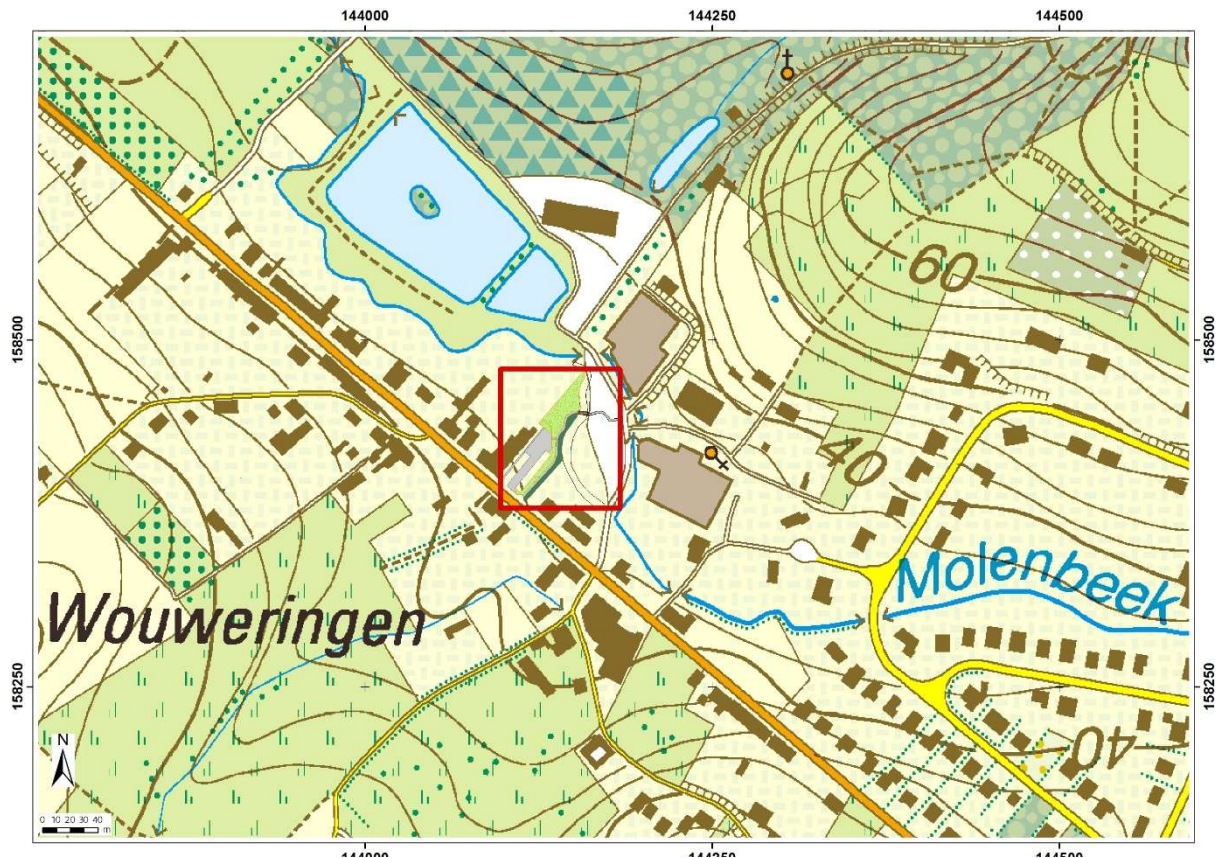

Fig. 10: De werkzaamheden gesitueerd op topografische kaart 1/10.000 kleur (Bron: VLM + AIV)

1.2.2 Beschrijving van de pedologie en topografie

Volgens de bodemkaart is het projectgebied gekarteerd als OB en OT. Dit zijn antropogene gronden die verstoord zijn door menselijke handeling. OT zijn sterk vergraven gronden; OB zijn bebouwde gronden. De bodemkaart werd opgemaakt op schaal 1/5.000 door A. Louis (Kaartblad Halle, 101E, Louis, A., 1959)(figuur 11). Bodemkundig behoort het gebied tot West-Brabantse leemstreek.

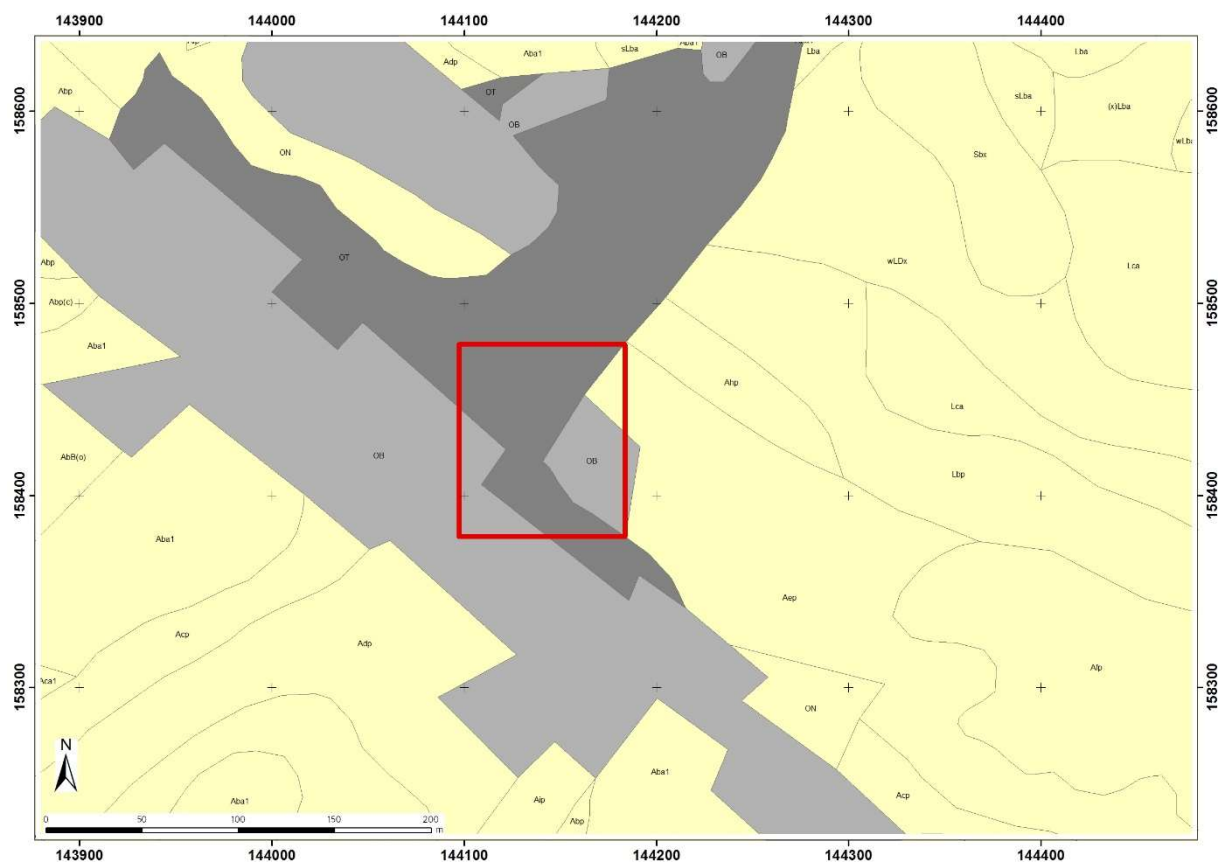

Fig. 11: Bodemkaart (Bron: VLM + DOV)

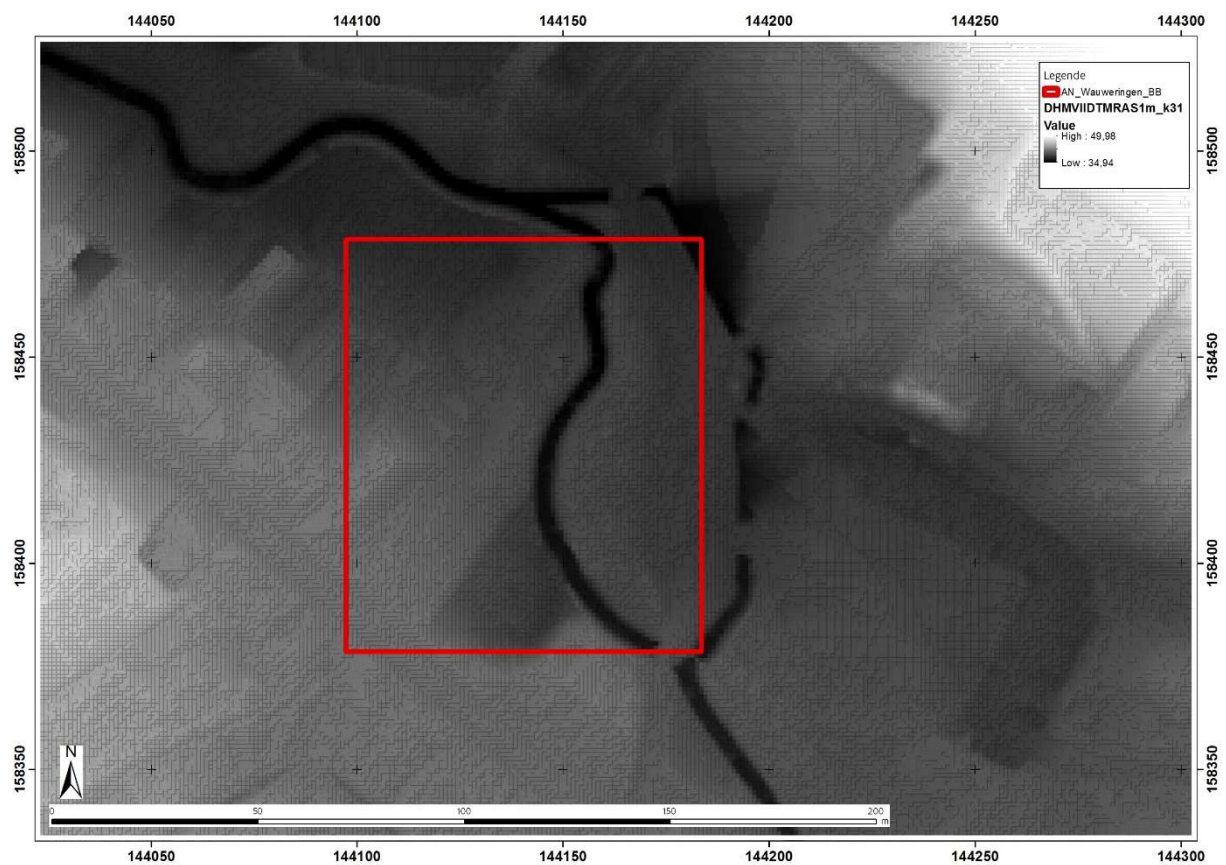

Fig. 12: Digitaal terreinmodel van het projectgebied (Bron: VLM + AIV)

Op het DTM lijkt het perceel ten zuidoosten van de parking (waar de watermolen gestaan heeft) lager gelegen te zijn. Het lijkt er sterk op dat dit de oorspronkelijke topografie van de beekvallei weerspiegelt (zoals ook te zien is op de gronden naast de beek ten noordwesten van het projectgebied) en een aantal percelen opgehoogd werd in functie van bebouwing. Dit zou kloppen met de informatie van lokale bewoners die beweren dat de parking vroeger opgehoogd werd met gemeentelijk stortmateriaal. De gemiddelde hoogte varieert van 40 tot 37 m TAW. Verder zijn er geen anomalieën te zien.

1.2.3 Historische beschrijving

Op de kabinetskaart van de Ferraris (1770-1778) is het projectgebied grotendeels gelegen in beemd. De noordelijke zijde van de Molenbeek toont een woonzone met 2 bebouwingen. De georeferentie van de kaart is hier niet helemaal correct en het projectgebied ligt iets zuidelijker dan in de geprojecteerde figuur.

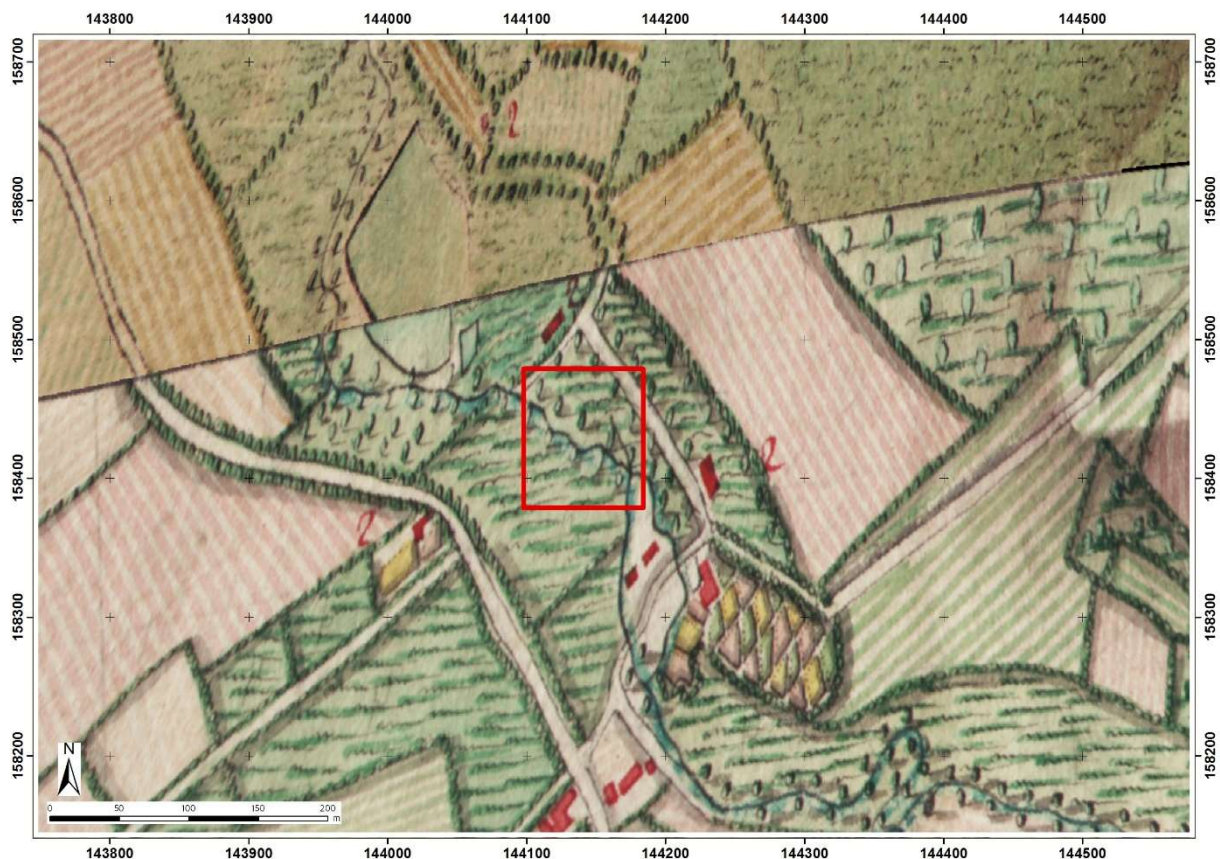

Fig. 13: Weergave van projectgebied op de kabinetskaart van Ferraris (Bron: VLM + AIV)

Volgens de kaart van Vandermaelen was er een watermolen gelegen langs de zuidelijke arm van de Molenbeek. Ondertussen is ook de Alsebergsesteenweg reeds aangelegd. Op de recentere topografische kaarten is geen bebouwing meer te zien.

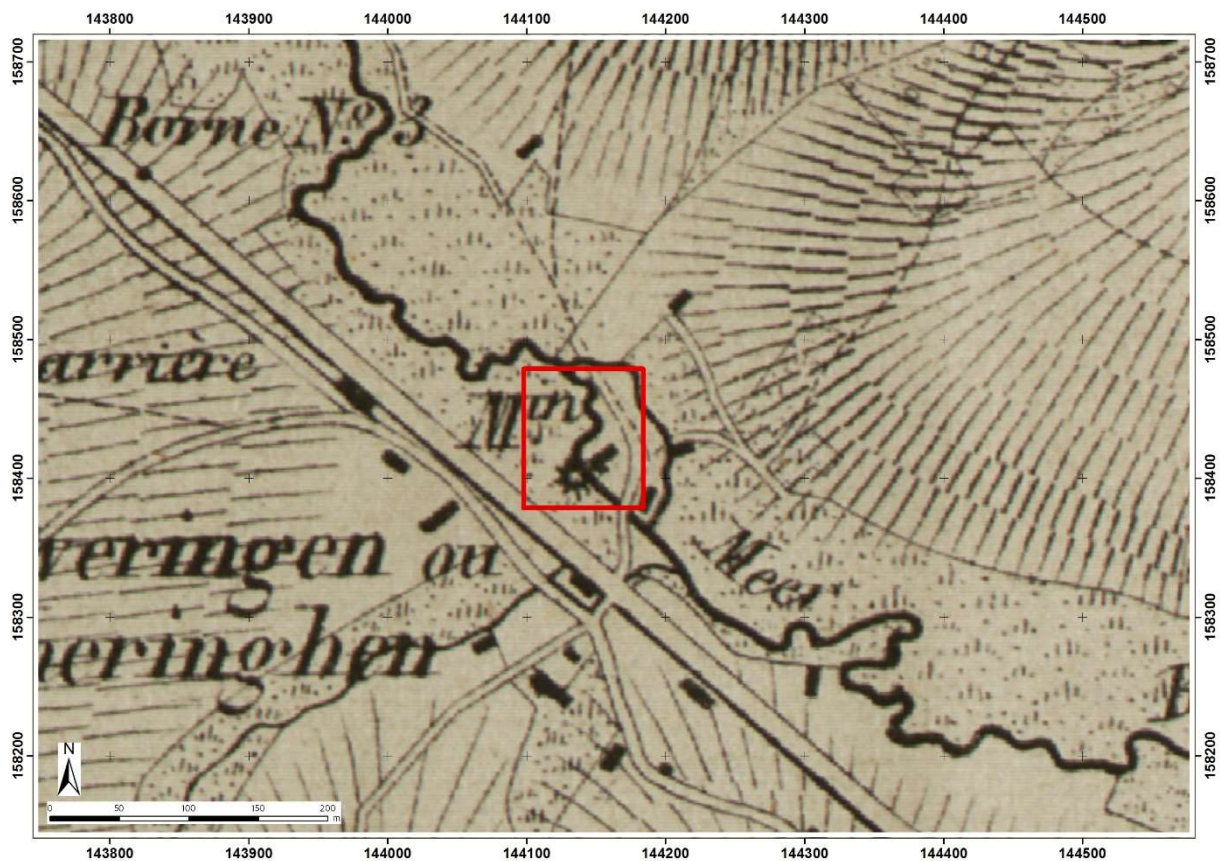

Fig. 14: Projectgebied geprojecteerd op de topografische kaart van Vandermaelen (Bron: VLM + AIV)

Ook op de militaire topografische kaarten van 1873 en 1904 is te zien dat het gebied bestaat uit weiland en is de molen herkenbaar. Vanaf de topografische kaart van 1939 is de molen verdwenen.

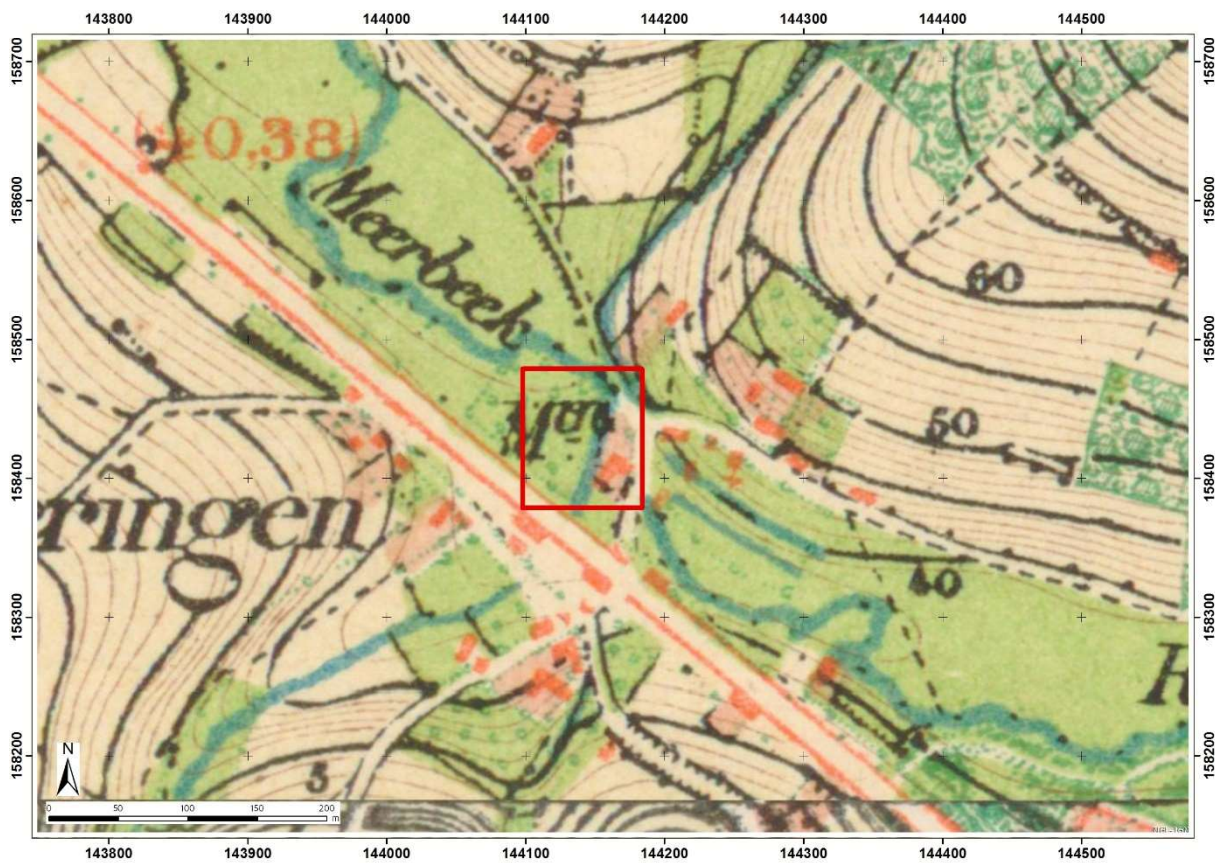

Fig. 15: Militaire topografische kaart 1873 (Bron: VLM + AIV)

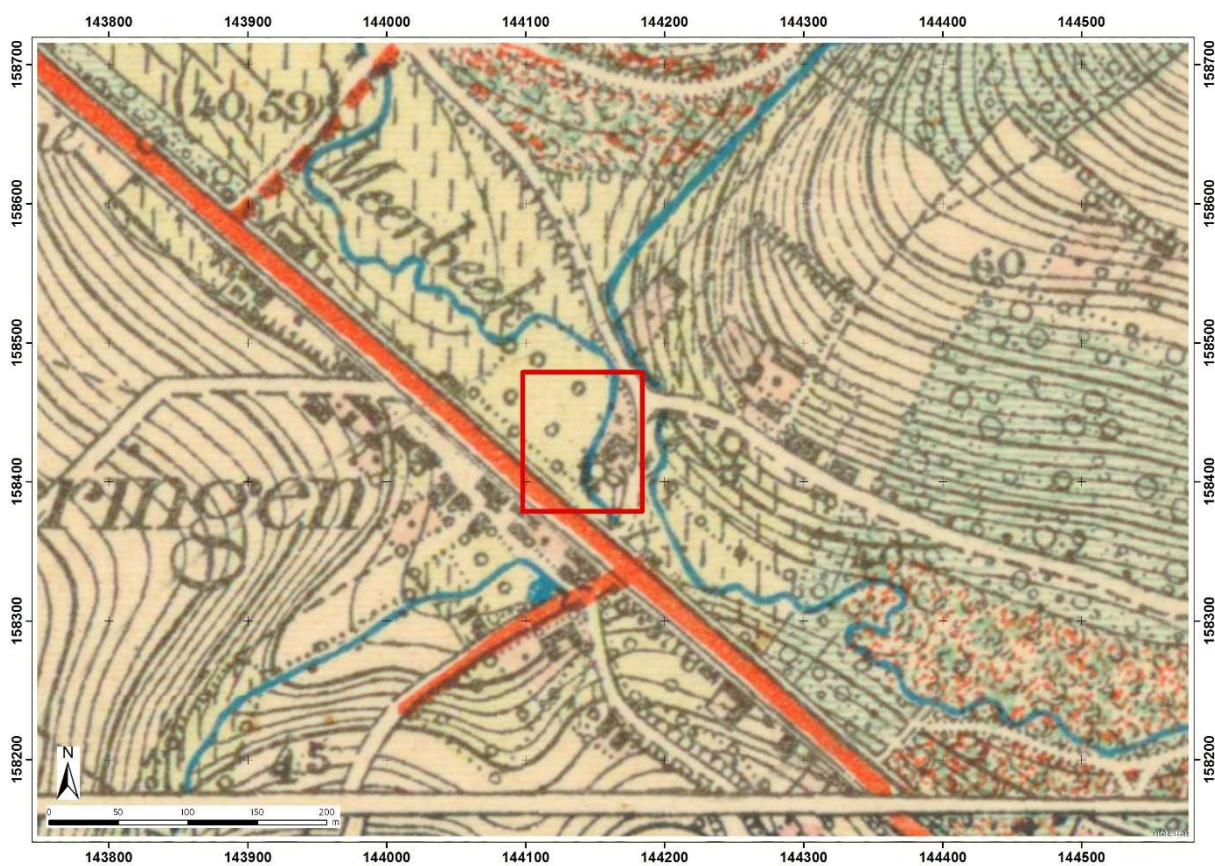

Fig. 16: Topografische kaart 1904 (Bron: VLM + AIV)

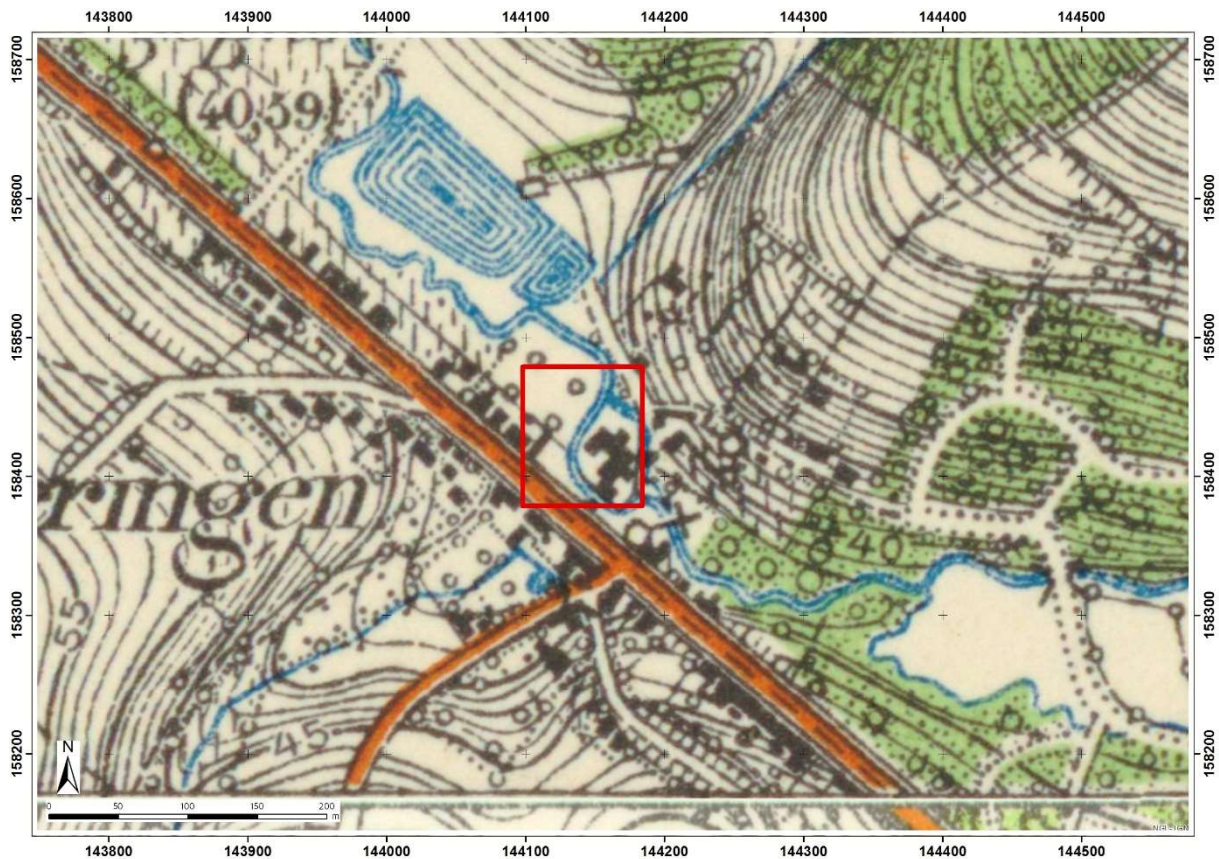

Fig. 17: Topografische kaart 1939 (Bron: VLM + AIV)

1.2.5 Datering en interpretatie

Het projectgebied is gelegen in de vallei van de Molenbeek. Er kunnen 2 zones onderscheiden worden: ten zuiden van de Molenbeek en ten noorden van de beek. De zuidelijke zone is volgens de historische kaarten niet aantoonbaar bewoond tot de jaren 1800, wat ook logisch is gezien de natte conditie van de omgeving en het gevaar op overstroming. Pas later bij de aanleg van steenweg (rond 1800) kwam er wat meer bewoning. En pas vanaf 1900 werd er langsheen de ganse steenweg gebouwd. Verschillende gronden werd daarvoor waarschijnlijk opgehoogd. De noordelijke zone daarentegen toont zeker al sinds eind 18de eeuw bewoning en een grote moestuin.

1.2.6 Inschatting potentieel tot kennisvermeerdering

Het potentieel tot kennisvermeerdering zit mogelijk in het aantreffen van ongekende archeologische vindplaatsen uit de steentijden tot (post-)middeleeuwse periode. De omvang en de diepte van de werken is vrij beperkt. Het meeste archeologische potentieel is gelegen in de percelen ten noorden van de beek. De geplande werken in deze zone (aanleg wandelpad) gaan slechts 15 cm diep en hierbij zullen dus geen archeologische sporen aangesneden worden. In de zuidelijke zone is het potentieel eerder laag. Dit perceel werd in het verleden opgehoogd (met stort) en erboven op werd een parking aangelegd. De kans op het aantreffen van onverstoorte archeologische sporen bij de heraanleg van de parking lijkt dan ook zeer klein. Het potentieel tot kennisvermeerdering kan dan ook als laag ingeschat worden.

1.2.7 Kader exploitatie potentieel tot kennisvermeerdering

De geplande werkzaamheden hebben slechts een beperkte impact op het bodemarchief. De grootste maatregel betreft het afgraven van de parking. Bij de eerdere ophoging van dit perceel en aanleg van de parking zullen eventuele archeologische sporen reeds vernietigd zijn. De overige werken zijn zeer beperkt van aard en verstoren slechts puntsgewijs of lineair de bodem. Eventuele archeologische sporen zouden dus enkel contextloze, 'zwevende' informatie opleveren. Aangezien er slechts een lage verwachting is voor het aantreffen van archeologische resten, is er geen kenniswinst te behalen door verder vooronderzoek uit te voeren zoals veldprospectie, booronderzoek of geofysisch onderzoek.

1.2.8 Samenvatting voor een niet-gespecialiseerd publiek

In het kader van landinrichting zal de Vlaamse Landmaatschappij de bestaande parking heraanleggen en een wandelpad aanleggen dat de Alsebergsesteenweg verbindt met het wandelpad langs de Molenbeek. De oever van de Molenbeek wordt plaatselijk zachthellend aangelegd om meer natuurwaarde te creëren. Er zijn slechts weinig goed bewaarde archeologische sporen te verwachten en de meeste werken hebben een relatief kleine impact op de bodem. Uit het bureauonderzoek is gebleken dat er geen aanwijzingen zijn voor bewoning gedurende de laatste 250 jaar. Gezien de natte condities, de gekarteerde verstoring op de bodemkaart en de ophoging te zien op het digitaal hoogtemodel, is het zeer onwaarschijnlijk dat er bij deze werken archeologische sporen worden aangetroffen. Daarom worden ook geen bijkomende maatregelen voorzien.

1.2.9 Samenvatting voor een gespecialiseerd publiek

Zie 1.2.8

BIBLIOGRAFIE & BRONNEN

Literatuur

Louis, A. , 1959. Bodemkaart van België. Verklarende tekst bij het kaartblad Halle 101E. IWONL, 105 pp.

GIS

AIV: Agentschap Informatie Vlaanderen: <https://www.agiv.be/producten/webdiensten/meer-over-webdiensten/ons-gis-aanbod/raadpleegdiensten>

AOE: Agentschap Onroerend Erfgoed: https://geo.onroerenderfgoed.be/geoserver/vioe_geoportaal/ows?service=wms&version=1.3.0&request=GetCapabilities

Cartesius: <https://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

DOV: Databank Ondergrond Vlaanderen: <https://dov.vlaanderen.be/dovweb/html/services.html>

BIJLAGEN

Bijlage 1 Figurenlijst

Fig. 1: Situering van het projectgebied op topografische kaart 1/10.000 kleur (Bron: VLM + AIV)

Fig. 2: Overzicht van alle maatregelen (Bron: VLM+NGI)

Fig. 3: Lokalisatie van projectgebied op GRB (Bron: VLM + AIV)

Fig. 4: Lokalisatie van de werkzaamheden (A-B-C-D) op de kadastrale kaart + orthofoto kleur 1/10.000 (Bron: VLM + AIV)

Fig. 5: Zicht op het projectgebied (Bron: Google Street View (beeld 09/2014))

Fig. 6: Profieltekening van het steenslagpad (Bron: VLM)

Fig. 7: Profieltekening van de brugconstructie (Bron: VLM)

Fig. 8: Ontwerp parking (Bron: VLM)

Fig. 9: Profiel van af te graven oeverzone Molenbeek (Bron: VLM)

Fig. 10: De werkzaamheden gesitueerd op topografische kaart 1/10.000 kleur (Bron: VLM + AIV)

Fig. 11: Bodemkaart (Bron: VLM + DOV)

Fig. 12: Digitaal terreinmodel van het projectgebied (Bron: VLM + AIV)

Fig. 13: Weergave van projectgebied op de kabinetskaart van Ferraris (Bron: VLM + AIV)

Fig. 14: Projectgebied geprojecteerd op de topografische kaart van Vandermaelen (Bron: VLM + AIV)

Fig. 15: Militaire topografische kaart 1873 (Bron: VLM + AIV)

Fig. 16: Topografische kaart 1904 (Bron: VLM + AIV)

Fig. 17: Topografische kaart 1939 (Bron: VLM + AIV)